

→ SPROG

TEKST / TINA GINNERUP JESPERSEN
FOTO / CARSTEN SNEJBJERG

SPROGET FULDENDER DET KUNSTNERISKE UDTRYK

LAURA VALESIN ER EN AF DEN TYPE MENNESKER FOR HVEM SPROG ER EN PASSION. TILFØJ EN LIGE SÅ STOR INTERESSE FOR OPERA, OG DU HAR EN SPROGCOACH I DEN KONGELIGE OPERA. LAURA VALESIN FORMÅR AT KOMBINERE DE TO FAGOMRÅDER, HUN BRÆNDER ALLERMEST FOR

LAURA VALESIN HAR GJORT SIN PASSION FOR OPERA OG ITALIENSKE TIL SIN LEVEVEJ.

Laura Valesin har gjort sine lidenskaber til sin levevej. Med en baggrund som er lidt ud over det sædvanlige, idet hun er halvt dansk halvt italiensk, tog hun en uddannelse til ling.merc. i italiensk fra CBS med speciale i fonetik. Desuden har hun læst på Conservatorio di Musica di Venezia.

Dermed var fundamentet på plads og det gav så rum for idéen til virksomheden Italiensk Sprogcoaching som kom for et par år siden, da Laura arbejdede som operaagent i kunstneragenturet Tivoli Artists.

I det tætte arbejde med operasangere og dirigenter gik det op for hende, at operasangere ikke får nævneværdig meget sprogundervisning på deres karrierefærd. Det er som om, sprog betragtes som sangernes eget uddannelsesmæssige ansvar, og denne anskuelse eller ansvarsfralægelse, som Laura fristes til at kalde det, begyndte hun så at dykke ned i. Snart fik hun bekræftet, at sangerne sukkede og higede efter sprogcoaching og at de slet ikke vidste, hvor de overhovedet skulle henvende sig for hjælp til denne særlige type italiensk – som kræver noget helt andet end et ”italiensk for begyndere-kursus”.

- Her fandt jeg så min niche, fortæller Laura. Det er her jeg skiller mig ud fra andre cand.ling.merc'ere, og det er her jeg kan kombinere mine to parallelle uddannelser inden for sprog og musik. Det giver mig en spidskompetence i mit særlige arbejde med sprog.

Sprog på skemaet

For en helt almindelig dansker kan det måske virke overflødigt at være nødt til at benytte sig af sprogcoaching. Men oplevelsen af en opera, bliver meget større, hvis det sproglige er på plads. – Sproget fuldender det kunstneriske udtryk, siger Laura, hvilket også er i fin tråd med Operaens nye sprogvisioner.

Hun arbejder med en idé om at oprette et hus med lingvister, der har musik-øre, så flere sangere har mulighed for at få del i den vigtige coaching.

- Standardisering af niveauet for sprog operahusene i mellem er vigtig, mener Laura. Under et besøg i Berlin oplevede hun for eksempel en opsætning af Puccinis Tosca.

- Jeg hørte groft sagt ikke ét eneste italiensk ord i den opsætning, fortæller hun med et glimt i øjet. Oplevelsen fik Laura til at kontakte Staatsoper og tilbyde sig som sprogcoach.

- Det viste sig, at de rent faktisk havde gjort brug af sprogcoaching, men uheldigvis var hele originalcastet blevet syge, og andre sangere, der ikke havde arbejdet ligeså indgående med sproget, måtte træde til i sidste øjeblik. Det endte som direkte følge med at gå ud over sproget. Og det ville en europæisk standard have været med til at udligne.

” FØR I TIDEN BLEV ALLE OPSÆTNINGER I OPERAEN FREMFØRT PÅ DANSK. NU HVOR MAN ER VENDT TILBAGE TIL ORIGINALSPROGENE STÅR EN HEL GENERATION AF OPERASANGERE MED MEGET BEGRÆNSEDE SPROGKUNDSKABER, I HVERT FALD SOM ARBEJDSREDSKAB ”

Opera-italiensk er noget andet end almindelig italiensk

Danskere har generelt problemer med den italienske fonetik. Vi har besvær med at rulle på det italienske r og bruge den rette intonation ved dobbelt-konsonanter. Operasangere kæmper derudover med den begrænsning, der ligger i udtalen af vokaler i bestemte tonelejer. Dette er ekstremt vanskeligt og kræver en del øvelse. Lauras opgave er i den sammenhæng – med respekt for disse sangtekniske udfordringer - at få operasangerne til at synge de smukke værker, så de lyder så italiensk som muligt. Hun arbejder ikke kun med danske operasangere, men blev for nyligt sat på lidt af en prøve, da hun coachede to russiske sangere på Rossinis Tyrken i Italien. Det russiske sprog har en del flere tilbagetrukkede lyde, som ligger meget langt fra både dansk og italiensk. Laura måtte således først sætte sig ind i russisk udtale for derefter at kunne lære den italienske fonetik fra sig.

- Det kræver et trænet øre at fange de her lydfremstillinger, men når man er skarp til at identificere lyde, kan man også opstille helt konkrete og håndterbare udtaleformler, forklarer hun.

Puslespils-fonetik

En anden udfordring i sangerens indstudering af et parti er komponisternes poetiske bearbejdning af sproget. Om dette arbejde fortæller Laura:

- Visse komponisters operaer er nærmest bygget op som puslespils-italiensk, som om ordene var kastet op i luften og tilfældigt landet på det papir, der til sidst udgør den samlede libretto. Det er et spændende, men kompliceret arbejde at oversætte dette sprog, siger Laura og fortsætter:

-En af mine tilgange til dette er først en oversættelse fra opera-italiensk til moderne italiensk og dernæst til dansk. Og så kan man ellers gå i gang med det minutøse nodearbejde og studere, hvorledes musikken tillader lydene at blive udtalt, så man opnår det helt rigtige udtryk i samspil med den perfekte udtale. Dertil skal man jo vide præcist hvad det er, man synger, så man ikke fejlagtigt kommer til at lægge vægt på et ord, der ikke er meningsafgørende i den respektive sprogsekvens.

Ændrede vilkår for operasangere

Situationen omkring sprog i Den Kongelige Opera har ændret sig. Før i tiden blev alle opsætninger fremført på dansk. Nu hvor man er vendt tilbage til originalsprogene står en hel generation af operasangere med meget begrænsede sprogkundskaaber, i hvert fald som arbejdsredskab. De veletablerede, store navne, der er efterspørgsel på kan tillade sig at se bort fra dette. De har måske heller ikke det store behov for at synge rundt om i verden. Men det har til gengæld de nye operastjerner.

- Det er simpelthen en realitet, at hvis man vil frem internationalt, må man, ud over en ekstraordinær stemme, besidde og stræbe efter sprogakkuratess. Det er

med andre ord kombinationen af musik og sprog, der udgør det efterstræbte talent. Og først når Danmark indeholder en vis portion af sådanne talenter, kan vi tale om at være en internationalt konkurrencedygtig scene. fortæller Laura.

- Netop konkurrencedygtigheden er et af de parametre, hun slår på, når hun promoverer sprogcoaching på teatre.

- Mange har spurgt mig: er det virkelig så vigtigt med sprogcoaching, når størstedelen af det danske publikum ikke kan italiensk? Til det spørgsmål svarer Laura Valesin et stort og klingende JA.

- Den danske scene skal være et anerkendt og tiltrækkende sted også for udenlandske sangere; Vi skal kontinuerligt søge at højne niveauet og dermed tiltrække udenlandske stjerner, der igen højner niveauet og får folk til at strømme til forestillingerne. Det er både logik, business og kunst” mener Laura Valesin, der med sin baggrund indenfor både sprog og opera, må siges at være yderst kompetent til at udtale sig i den sag.

Anerkendelse blandt anmeldere

Laura har lige op til premieren på den aktuelle Lucia di Lammermoor af Donizetti arbejdet med kgl. tenor Peter Lodahl på hovedrollepartiet Edgardo; en rolle og en præstation der har høstet fine anmeldelser også for Peter Lodahls meget fine italienske.

- Han bliver simpelthen sammenlignet med en italiener og den anerkendelse gør mig rigtig glad og stolt, siger Laura, der under et langt forløb med prøver og coaching når at lære sangerne grundigt at kende. Det er en stor fordel at kende de fleste sangere på forhånd. Det giver selvsagt et tillidsforhold, som gør at læringen også glider lettere, siger hun.

Mange jern i ilden

Laura er en idérig iværksætter som har gang i mange andre sprogprojekter ud over sprogcoaching i Operaen. Jobbet som operaagent er skiftet ud med egen virksomhed, hvor der går en del tid med at organisere og pleje sit netværk og vedligeholde sider på internettet, hvorigennem hun holder sig underrettet om og følger med i, hvad sangerne og teatrene foretager sig.

- De sociale netværk hjælper også samarbejdet mellem mig og sangerne godt på vej, da vi ikke skal starte helt fra bunden hver gang vi mødes, siger Laura. Arbejdet tager tid og Laura Valesin er en travl kvinde. Engagemnet og passionen for det hun arbejder med skinner da også meget tydeligt igennem, da hun fortæller om sprogcoacing på det netop afholdte Kommunikations- og Sprogforum '09.

- Det, jeg brænder for, er sprogstandard og udbredelsen af sprogcoaching, og sprogcoaching i alle sprog skal være en fast del af budgetteringen i en opsætning på linje med andre kunstneriske repetitører, siger Laura og slutter:

- Selv om jeg til tider har travlt, er det utroligt tilfredsstillende at kunne kombinere begge mine uddannelsesmæssige baggrunde i et helt enestående job.

TEKST / ANDERS KLEBAK

ARBEJDSLIV

BENTE KLØVGAARD...

FRA OVERSÆTTER TIL EVENT-CHEF

Man kan ikke undgå at blive smittet af 47-årige Bente Kløvgaards arbejdsglæde. Selv gennem en telefon trænger entusiasmen klart og tydeligt igennem, på trods af at hun har brugt stort set hele sit arbejdsliv i samme firma.

En af forklaringerne ligger i, at hun har haft mulighed for at tage nogle store spring op ad karrierestigen. Bente Kløvgaard begyndte hos den tyske bilfabrikant Audis danske afdeling som oversætter med en fire-årig erhvervsproglig uddannelse i tysk og engelsk i bagagen. Det udviklede sig til et job som produktchefassistent, der ledte til en produktchefstilling, der siden førte til marketingkoordinatortitlen. Dernæst blev hun kommunikationschef, siden sponsor- og eventchef og i dag, 22 år efter hun begyndte i bilkoncernen, er hun corporate relations manager. Et job, hvor hun udover at have ansvaret for en række eksterne og interne kommunikationsopgaver, står for events for kunderne. Hun arrangerer blandt andet tilbagevendende events, som golfturneringer, hvor kunderne får mulighed for at træne med professionelle spillere og køretekniske kurser, hvor deltagerne kan øve sig med prominente racerkørere som Tom Kristensen. Men også enkeltstående begivenheder. For eksempel arrangerede hun en snigpremiere på en film om Le Mans racerløbet, hvor Audis kunder

fik mulighed for at se filmen før alle andre. Alt sammen noget, der skal skabe en relation mellem kunden og virksomheden.

- Det er ikke, det du siger, men det du gør, som kunden husker. Vi kan sagtens lave annoncer og fortælle, hvor gode vores biler er, men det gør alle andre også, og vi kan ikke trænge igennem kun med det, siger hun.

Det at opbygge et forhold gennem en troværdig optræden og især igennem oplevelser, skaber en trofasthed mellem kunden og virksomheden, forklarer Bente Kløvgaard.

- Det er her sandhedens øjeblik opstår. Når vi møder kunden, og giver dem noget, de vil huske os for. Det er jo ikke kun et produkt, vi sælger. Vi sælger oplevelser, vi sælger en hel verden omkring produktet.

Der skal selvfølgelig være en sammenhæng mellem produkt og events. Og da Audi er et brand i den dyre ende, så er det naturligt at lave events, der appellerer til en kundekreds i den dyre ende. Og her passer golf og motorsport fint, fortæller hun.

Baggrund er en kæmpe fordel

Selv om oversætterjobbet og sproguddannelsen ligger et stykke tilbage i tiden, mener Bente Kløvgaard, at hendes sprogkundskaaber stadig kommer hende til gode.

- Min baggrund er en kæmpe fordel. Jeg taler tysk og engelsk næsten lige så godt som dansk, og når jeg møder folk fra for eksempel Audi i Tyskland, gør det kommunikationen meget nemmere, at jeg kan sproget.

Hun peger på tre ting, når hun skal forklare, hvorfor hun har brugt næsten halvdelen af sit liv på samme arbejdsplads: For det første har hun fået mulighed for at stige i graderne, for det andet har Audi som mærke udviklet sig markant og dermed har opgaverne også udviklet sig, og så har hun fået mulighed for at dyrke de kompetencer, hun bedst kan lide at sætte i spil.

- Det er et job, hvor jeg skal være meget udadvendt. Jeg sidder ikke bag en skærm hele dagen og passer mig selv. Det kan jeg godt lide. Jeg rejser meget og møder en masse folk med forskellige baggrunde. Jeg kan godt lide at kommunikere og at opbygge relationer, og det også der mine styrker ligger, siger hun.

For Bente Kløvgaard er der stadig et stort udviklingspotentiale i jobbet, og fordi konkurrencen i bilbranchen er hård, bliver man nødt til konstant at udvikle nye ideer for at være med fremme.

- Der meget høje forventninger til et mærke som Audi. Dem skal vi leve op til og helst lidt mere end det. Man kan ikke hvile på laurbærene, slutter hun.